

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski (sprawozdawca)

SSN Mariusz Łodko

w sprawie z powództwa P. sp. z o.o. w W.

przeciwko X. sp. z o.o. w W. i O. [...] S.A. w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 stycznia 2022 r.,

na skutek zażalenia strony pozwanej X. sp. z o.o. w W.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 28 grudnia 2020 r., sygn. akt VII AGa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 28 grudnia 2020 r. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w W., w punkcie pierwszym i drugim w części dotyczącej rozstrzygnięcia w sprawie z powództwa P. sp. z o.o. w W. oraz O. S.A. w W. i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd drugiej instancji wskazał, że oddalenie powództwa jako przedawnionego, wobec uznania przez Sąd drugiej instancji, że wniosek o zawezwanie do próby ugodowej nie przerwał biegu przedawnienia nie było trafne. Sąd Apelacyjny stwierdził, że wniosek ugodowy

spełniał wszelkie wymogi konieczne do tego, aby przerwać bieg przedawnienia roszczenia odszkodowawczego objętego pozwem. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy nie odniósł się również do wszystkich istotnych zarzutów stron, w tym do podniesionego przez powoda zarzutu nadużycia prawa przez pozwanych przez zgłoszenie zarzutu przedawnienia.

Zażalenie na ten wyrok wniósł pozwany X. sp. z o.o. w W., zaskarżając to orzeczenie w całości, wnosząc o jego uchylenie, ewentualnie o oddalenie zażalenia, ze względu na to, że wyrok mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu. Skarżący zarzucił naruszenie art. 386 § 4 i § 6 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. i w zw. z art. 6 EKPC oraz art. 78 i 176 Konstytucji RP przez błędne rozumienie i zastosowanie w niniejszej sprawie przesłanki w postaci „nierozpoznania istoty sprawy”, mającej uzasadniać uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, polegające na:

1) błędnym wykroczeniu przez Sąd Apelacyjny poza materię, która – w świetle wskazanych przez Sąd Apelacyjny podstaw rozstrzygnięcia w oparciu na art. 386 § 4 k.p.c. - mogła stanowić przedmiot wypowiedzi tego Sądu w orzeczeniu kasatoryjnym, to jest rozstrzygnięcie o tym, że wniosek ugody P4 przerwał bieg terminu przedawnienia dochodzonego roszczenia, gdyż rzekomo dotyczył tego samego roszczenia co pozew, w sytuacji, w której Sąd Apelacyjny uznał, iż nierozpoznanie istoty sprawy przez Sąd Okręgowy wynikało z braku wyczerpujących czynności dowodowych i ustaleń faktycznych (w tym co do początku biegu terminu przedawnienia oraz postaci zarzucanego pozwanym czynu), a w konsekwencji również ocen prawnych, pozwalających na właściwe rozpoznanie zarzutu przedawnienia roszczenia P4;

2) wewnętrznej sprzeczności stanowiska Sądu Apelacyjnego w zakresie podstaw rozstrzygnięcia, bowiem Sąd Apelacyjny z jednej strony stwierdził, że stanowisko Sądu Okręgowego w zakresie oceny zarzutu przedawnienia nie poddaje się kontroli instancyjnej, ze względu na braki i niejasności w zakresie czynności dowodowych, ustaleń faktycznych i ocen prawnych (co stanowić miało o naruszeniu przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 k.p.c.), a z drugiej strony jednak takiej kontroli dokonał, wypowiadając się merytorycznie o istotnym „elemencie”

oceny zarzutu przedawnienia, tj. o kwestii przerwania biegu terminu przedawnienia poprzez złożenie przez P4 wniosku ugodowego z 2012 r.;

3) naruszeniu gwarancji wynikających z art. 6 EKPC oraz art. 45, art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP przez rozstrzygnięcie w sposób wiążący kwestii, które nie podlegały – wedle stanowiska Sądu Apelacyjnego – rozpoznaniu co do istoty przez Sąd pierwszej instancji, a tym samym przez pozbawienie stron możliwości „uzyskania” kontroli instancyjnej merytorycznych ocen sądu w tym zakresie.

W odpowiedzi na zażalenie powód wniósł o oddalenie zażalenia, względnie jego odrzucenie oraz pozostawienie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Rozpoznając przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd ten prawidłowo zastosował art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Zgodnie z tymi przepisami, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w przypadku nieważności postępowania (§ 2), nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy zachodzi konieczność przeprowadzenia przez ten sąd postępowania dowodowego w całości (§ 4).

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne służy przeprowadzeniu kontroli, czy orzeczenie zostało prawidłowo oparte na jednej z wymienionych przesłanek, a zatem, czy powołana przez sąd odwoławczy przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie. Przedmiotem badania przy rozpoznaniu zażalenia jest istnienie procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, i z 14 marca 2019 r., IV CZ 94/18), stąd w zależności od wyniku tej oceny Sąd Najwyższy albo oddala zażalenie, albo uchyla zaskarżony wyrok (postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12; z 6 sierpnia 2014 r., I CZ 48/14; z 22 lutego 2018 r., I CZ 22/18; z 28 marca 2018 r., V CZ 18/18).

Sąd Najwyższy przyjmuje konsekwentnie, że rozstrzygnięcie o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania następuje w razie

stwierdzenia takich wad orzeczenia sądu pierwszej instancji, których sąd drugiej instancji nie może sam usunąć, wydając wyrok reformatoryjny. Prowadzenie przez sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego i orzekanie reformatoryjne powinno zatem stanowić regułę, albowiem przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania znacznie przedłuża czas trwania postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 marca 2018 r., II UZ 118/17; z 21 lutego 2018 r., III PZ 15/17; z 29 października 2020 r., III PZ 6/20).

2. Nie jest trafny zarzut naruszenia art. 386 § 4 i § 6 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. i w zw. z art. 6 EKPC oraz art. 78 i 176 Konstytucji RP. Sąd Okręgowy uznał, że wniosek o zawezwanie do próby ugodowej nie przerwał biegu przedawniania, co skutkowało oddaleniem powództwa wobec przedawnienia dochodzonych przez powoda roszczeń. Rozpoznając apelację powoda, Sąd Apelacyjny tego stanowiska nie podzielił, przyjmując, że wniosek powoda o zawezwanie do próby ugodowej spełniał wymogi niezbędne do wywołania skutku określonego w art. 123 § 1 pkt 1 k.p.c. W szczególności objęte wnioskiem ugodowym roszczenie zostało należycie sprecyzowane, ponadto pomiędzy roszczeniem objętym wnioskiem ugodowym i pozwem zachodziła tożsamość. Sąd Apelacyjny zwrócił również uwagę, że argumentacja Sądu Okręgowego dotycząca kwestii przedawnienia roszczenia jest bardzo powierzchowna i niekategoryczna a także, że Sąd ten nie odniósł się do wszystkich zarzutów stron w tym do zarzutu nadużycia prawa przez pozwanych poprzez zgłoszenie zarzutu przedawnienia. Rację ma Sąd Apelacyjny, że w ten sposób doszło do nierozpoznania istoty sprawy. W rozpoznawanej sprawie zachodzi bowiem sytuacja oddalenia powództwa z powodu błędnego uznania przez Sąd pierwszej instancji, że dochodzone roszczenie jest przedawnione, przy jednoczesnym nie zbadaniu uprzednio jego istnienia.

Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi, gdy sąd pierwszej instancji nie zbada materialnej podstawy żądania lub merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Typowym przykładem sytuacji tego rodzaju jest oddalenie powództwa z powodu błędnego uznania, że dochodzone roszczenie jest przedawnione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 listopada 2012 r., IV CZ

156/12), jeżeli nie zostało to poprzedzone merytorycznym rozważeniem przesłanek dochodzonego roszczenia.

Nie można zatem przyjąć za zasadne twierdzeń skarżącego, że Sąd Apelacyjny błędnie zrozumiał i zastosował przesłankę „nierozpoznania istoty sprawy” oraz, że pozbawił on gwarancji dwuinstancyjnego postępowania sądowego. Taka sytuacja mogłaby mieć bowiem miejsce, gdyby Sąd Apelacyjny skorzystał z możliwości uzupełnienia postępowania dowodowego i rozstrzygnął sprawę merytorycznie, czego nie uczynił.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.